
Kyrkomötet

Samhälls- och kulturutskottets betänkande 2018:10

Flygplatskyrkans framtid

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas motion 2018:67 som vill uppdra till kyrkostyrelsen att genomlysa skilda organisatoriska och ekonomiska möjligheter i syfte att säkerställa Svenska kyrkans fortsatta verksamhet på Sveriges största flygplatser. Utskottet delar motionärernas oro över flygplatskyrkornas framtid och anser att de stora flygplatserna och den kyrkliga verksamheten där har en särställning jämfört med annan verksamhet som kan innefattas inom vistelsebegreppet då de har resenärer från hela Sverige och inte bara från ett stift. Därför föreslår utskottet kyrkomötet att bifalla motionen.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att bifalla motion 2018:67.

Motionens förslag

Motion 2018:67 av Marie Rydén Davoust m.fl., Flygplatskyrkans framtid

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att genomlysa skilda organisatoriska och ekonomiska möjligheter i syfte att säkerställa Svenska kyrkans fortsatta verksamhet på Sveriges största flygplatser.

Bakgrund

Stockholm Arlanda airport är Sveriges största flygplats. 2017 reste över 26 miljoner passagerare till 181 olika destinationer. På Arlanda flygplats arbetar totalt 17 500 personer i olika företag relaterade till flygplatsen. På Göteborg Landvetter airport var antalet passagerare nästan 7 miljoner som åkte till 90 olika destinationer. På och i anslutning till flygplatsen arbetar 4 000 personer. Flygplatserna Malmö airport och Nyköping Skavsta hade bägge cirka drygt 2 miljoner passagerare till cirka 40 destinationer.

Församlingen har ansvar, inte bara för sina medlemmar, utan för alla som vistas, för längre eller kortare tid, i församlingen, oberoende av bostadsort och kyrkotillhörighet. I 2 kap. 1 § kyrkoordningen står att församlingen har ansvar för den kyrkliga verksamheten för alla som vistas i församlingen. Detta är ett uttryck för lokaliseringsprincipen och knyter an till det så kallade vistelsebegreppet. Det kan exempelvis handla om personer som pendlar in för arbete på någon arbetsplats eller går i skola inom församlingen, om människor som är intagna på sjukhus eller annan institution, eller bara som turister vistas tillfälligt på en flygplats som ligger inom församlingens gränser. Det är församlingen som beslutar om vilken kyrklig verksamhet som ska bedrivas. Vad gäller verksamhet på flygplatser så finns exempelvis två präster från

Märsta församling på Arlanda flygplats. Tydliga delar i verksamheten är flygplatsens krisberedskap och kyrkliga vigslar. Swedavia, som äger flygplatsen, upplåter ett kapell för Svenska kyrkan. På Landvetter har Landvetters och Härryda pastorat en präst och en diakon stationerade och deras verksamhet är inriktad på anställda, resenärer och besökare. Flygplatskyrkan på Landvetter har egna lokaler och förmedlar även kontakt med andra trossamfund. På Malmö Airport har Svedala församling sedan över tjugo år tillbaka ett samarbete kring en stöd- och krisgrupp som aktiveras efter behov.

Svenska kyrkan och andra samhällsaktörer

Svenska kyrkan har under åren utvecklat samarbeten med ett flertal samhällsaktörer, både lokala och nationella. I vissa fall sker samarbete även ekumeniskt som med exempelvis skolkirken och universitetskyrkan. I några fall finns det nätverk mellan församlingsanställda med liknade uppgifter och nationell nivå har en samordnande och utbildande funktion som exempelvis Svenska kyrkans samarbete med Polisen och med Sjukhuskyrkan. I de allra flesta fall är präster och diakoner anställda lokalt även om viss finansiering av tjänsten kan komma från stiftet.

Enligt 44 kap. 16 § kyrkoordningen kan stiftet få medel för sin verksamhet, s.k. stiftsbidrag. Tidigare fanns en uppdelning på dels stiftsbidrag som avsåg stiftens kostnader för sin egen verksamhet och dels strukturbidrag som avsåg stiftens kostnader för särskilda bidrag som stiftsstyrelsen skulle fördela mellan församlingarna för särskilda behov. Genom ett beslut av 2003 års kyrkomöte avskaffades denna uppdelning och stiftet får nu endast bidrag i en form, stiftsbidrag. Det är stiftet självt som fritt förfogar över medlens användning.

Tidigare behandling i kyrkomötet

2010 beslutade kyrkomötet bifalla motion 2010:69 att uppdraga till kyrkostyrelsen att göra en inventering av Svenska kyrkans ”närvaroarbete” hos samhällsaktörer, i arbetslivet och på institutioner.

En förstudie genomfördes 2011 i samarbete med bland andra arbetsgruppen för kyrka och arbetsliv. Med ambitionen att ta fram ett material som stimulerade fler att utvidga församlingens närvaro på arenor som inte utgör kyrkans egna, genomfördes därefter en studie i tio församlingar som bedriver samverkan med andra samhällsaktörer. Bland annat studerades kyrkans samverkan med bland annat polisen, sjukvårdsupplysningen, räddningstjänsten och kriminalvården. Studien utgjorde inte en total inventering utan en mindre studie av ett antal exempel på arbetsuppgifter som kyrkans anställda och ideella medarbetare utför på andra arenor än den traditionellt egna. Insikterna från studien har presenterats i det digitala materialet *På andra arenor – ögonblicksbilder av Svenska kyrkans närvaro bland andra samhällsaktörer*. I materialets sammanfattande inledning står följande.

I studiens resultat framkommer vikten av ett tydligt mandat från kyrkoråd och chefer för att verksamheten ska få en naturlig och prioriterad plats i församlingens arbete. När verksamheten är territoriellt gränsöverskridande är ett sådant mandat inte självklart. I de exempel som presenteras är Svenska kyrkans närvaro mycket uppskattad, men det verkar krävas en specifik typ av social kompetens och flexibilitet hos medarbetaren för att nå dit. Det framkommer också att det i många fall inte krävs särskilt stora personella resurser för att nå ett lyckat resultat. Likaså är det inte ovanligt att alla delar av församlingens grundläggande uppgift kan vara aktuella när Svenska kyrkan närvarar på andra arenor.

Under kyrkomötet 2011 avslogs motion 2011:37 som behandlades i Organisationsutskottets betänkande O 2011:9. Motionärerna föreslog att kyrkostyrelsen skulle få i uppdrag att utreda hur Svenska kyrkans verksamhet vid landets två största flygplatser långsiktigt ska finansieras och ledas. Utskottet konstaterade att verksamheterna vid flygplatskyrkorna är sådana som kan vara föremål för strukturbidrag från stift. Vidare hänvisades till den ovan nämnda inventeringen av Svenska kyrkans ”närvaroarbete” hos samhällsaktörer, i arbetslivet och på institutioner som skulle genomföras under 2012.

2016 års kyrkomöte behandlade Organisationsutskottet motion 2016:72 i sitt betänkande O 2016:5. I motionen föreslogs att kyrkostyrelsen skulle ges i uppdrag att dels redovisa församlingars närvaro och aktivitet vid större institutioner och organisationer och dels bereda och budgetera för ett högre bidrag till stift som avser att församlingar kan utöva kyrkliga tjänster vid större institutioner och organisationer. Utskottet konstaterade att det redan gjorts en inventering av Svenska kyrkans arbete hos samhällsaktörer. Utskottet menade vidare att denna typ av verksamhet utgör en naturlig del av församlingsarbetet som ska finansieras genom kyrkoavgiften. Utskottet konstaterade också att stiftsbidragen av hävd inte är ändamålsbestämda utan att varje stift fritt disponerar dessa medel. Utskottet föreslog kyrkomötet att avslå motionen och kyrkomötet beslutade enligt utskottets förslag.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att bifalla motion 2018:67.

Utskottet delar motionärernas oro över flygplatskyrkornas framtid. Verksamheten är angelägen och finansieringen är osäker. Utskottet menar att det finns behov av att se över vistelsebegreppet och finansieringsformer i sin helhet då det slår olika beroende på vilken verksamhet det handlar om och var den är placerad men att situationen för flygplatskyrkorna inte tillåter att avvakta en större utredning. Utskottet anser även att de stora flygplatserna och den kyrkliga verksamheten där har en särställning jämfört med annan verksamhet, som kan innefattas inom vistelsebegreppet, då de inte bara har resenärer från ett stift, utan från hela Sverige, ja hela världen. Därför föreslår utskottet kyrkomötet att bifalla motionen.

Uppsala den 4 oktober 2018

På Samhälls- och kulturutskottets vägnar

Anton Härder, ordförande

Mattias Nihlgård, sekreterare

Beslutande: Anton Härder, ordförande, Cecilia Clausen, Birgitta Lindén, Olle Rydell, Ellen Leijen, Sofia Rosenquist, Anders Brunnstedt, Boel Johansson, Birgit Kullingsjö, Mikael Eskilandersson, Anna-Karin Westerlund, Elisabet Stålhjem Liljendahl, Tomas Rosenlundh, Elisabeth Sandlund och Marja Hillerström.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Ann-Christine Rosengren, Gunilla Lundström, Daniel Larson, Lena Arman, Johannes Ekström, Ulla-Britt Holmér, Lars-Ivar Ericson, Ann-Kristin Jonäng, Marcus Lagerroos, Katarina Ramnerö Ödestad, Kjell O Lejon, Bertil Olsson, Bengt Olsson och Catrin Björkman.

Biskoparna Åke Bonnier och Mikael Mogren har deltagit i utskottets överläggningar.